

CĂLĂTORIILE LUI CIPRIAN PORUMBESCU ÎN BANAT

VICTOR DOBRESU

După cum rezultă din titlul lucrării, este vorba de două călătorii pe care le-a efectuat compozitorul bucovinean în Banat. Prima călătorie a avut loc probabil în lunile septembrie-octombrie 1881 la Oravița, Anina și Reșița, pe când era student la Viena chemat se pare de dr. Gh. Crăiniceanu, originar din localitatea Ciclova Montană, acesta fiind un drumet pasionat își petrecea vacanțele peregrinând cu căruța ținutul natal în lung și lat¹. A venit să se întrezeze în urma vieții pline de privațiuni ce o deducea ca student la Viena și să-și cunoască țara și neamul, la recomandarea colegului său bănățean Pompiliu Pipoș.

Aici a fost primit cu optimismul caracteristic orăvițenilor, care l-au purtat în locurile încântătoare din jur. În drumul spre Anina a încolțit în mintea compozitorului melodia „Marșul cântăreților din Oravița“, a cărui manuscris s-a pierdut². În 1880 apare la editura Librăriei române I. E. Țieranu din Oravița, la inițiativa medicului oculist dr. Gh. Crăiniceanu, două din operele sale: „Cântec de primăvară“ opus 6 quartet, versuri de V. Bumbac, muzica de C. Porumbescu și „Coloane române“ opus 7 quadrille pentru pian pe motive de arii naționale române³. Faptul că unele din operele sale au fost editate tocmai la Oravița, se datorește „climatului muzical favorabil din Banat“, precum și sacrificiului librarului Țieranu, care s-a transformat în editor muzical⁴. Aici a fost primit cu entuziasm și s-a format un adevărat cult pentru compozitor, care atinge punctul culminant la 7 ianuarie 1889, când Reuniunea de cântări din Oravița a reprezentat opereta „Crai Nou“. Notele operetei au fost trimise orăvițenilor de către Iacolie Porumbescu, care corespundea cu învățătorul Iosif Novac, președintele Reuniunii, cu medicul Gh. Vuia, un consecvent animator cultural, care i-a trimis lucrarea „Igiena țăranului“ pe care I. Porumbescu a răspândit-o printre țăranii din satele Frătăuții Vechi, Frătăuții Noi și Bilca din Bucovina, unde era preot, cu „gândul de a ridica pătura țăranimii la un nivel mai ridicat“⁵. Între anii 1880—1883 la toate concertele Reuniunii s-au căutat compoziții de C. Porumbescu. Astfel la balul mascat din 22 februarie 1881 s-a prezentat comedia în două scene „Candidatul Linte sau rigurosul teologilor“ de C. Porumbescu. La serata muzicală din 13 mai 1882 din șase piese executate, patru erau semnate de el: „La Malurile Prutului“, „Serenada“, „Luna lui Mai“ și „Sergentul“⁶. Cultul pentru compozitor nu scade cu trecerea timpului, ci se amplifică, chiar după decesul său. La 12 aprilie 1888 Reuniunea execută vodevilul „Candidatul Linte“⁷. Reuniunea „ARMONIA“ din Oravița a avut permanent în repertoriul său în perioada 1882—1907 compoziții de C. Porumbescu: „Imnul Unirii“, „Marșul cântăreților“, „Cisla“, „Hai Române“, „Cântecul tricolorului“ și „Dumbrava Roșie“, iar între 1908—1919, deși activitatea Reuniunii s-a diminuat, totuși din 51 reprezentații

la 30 au fost executate piese de compozitor și numai la 21 de Ion Vidu. De aici rezultă că peste opera lui C. Porumbescu pe valea Cărașului, până la Marea Unire din 1918, nu s-a așternut valul uitării⁸ și nici mai târziu. Dovezi despre trecerea compozitorului prin Oravița este frumosul „Marș al cântăreților“, compus special pentru cântăreții orăvițeni, între care s-a simțit stimat și bine apreciat. Se păstrează clădirea în care a fost găzduit și faptul că aici i s-au publicat două piese muzicale.

De aceeași prețuire s-a bucurat compozitorul și la REȘIȚA din partea Reuniunii de cântări și muzică din localitate. În 1881 în ședința Reuniunii române de cântări și muzică, se aleg 11 membri de onoare, printre care și C. Porumbescu, compozitor din Viena. Din 1881 corul execută piese de compozitor: „Cântec de primăvară“, „Hora Severinului“, „Tricolorul“, „Hora Sinaii“, „Marșul cântăreților“, „Cisla“ și „Unde sunt eroii?“ După anul 1894 preponderente în repertoriu încep să fie cântecele lui I. Vidu, G. Muzicescu și Gh. Dima. De-a lungul anilor s-au cântat circa 30 piese și s-a prezentat opereta „Crai Nou“⁹. Cu ocazia decesului compozitorului, reșițenii au trimis o scrisoare de consolare părintelui său, în care arătau că acesta va continua să fie cinstit, ca dovadă este faptul că în 1884 s-au cântat cele mai multe piese ale compozitorului decedat: reșițenii fiind animați de aceleași sentimente patriotice ca și compozitorul¹⁰.

C. Porumbescu a avut legături cu corurile din Oravița, Reșița și Lugoj, legături care s-au continuat după moartea sa prin tatăl său, care a pus la dispoziția reuniunilor corale respective lucrările fiului său. Aceste lucrări s-au bucurat de o primire caldă din partea corurilor din Banat, care se întreceau în a-i intona cântecele, menținându-le în repertoriul lor peste jumătate de secol, reînnoindu-le în zilele noastre¹¹. Se consideră și pe drept cuvânt că „Marele compozitor a avut legături cu mișcarea muncitorească din Banat și-a exercitat o anumită influență asupra corurilor din jud. Caraș-Severin“¹².

A doua vizită în Banat a compozitorului a avut loc în anul 1882, când a fost invitat ca membru în juriul pentru aprecierea reuniunilor corale întrunite la „Hramul de la Chizătău“, cu ocazia jubileului de 25 ani de la înființarea corului de plugari, cel mai vechi cor vocal românesc de țărani. La 20 septembrie 1882 s-a organizat la CHIZATAU primul concurs de coruri românești. S-au făcut mari pregătiri pentru aniversarea acestui eveniment. S-au invitat corurile de plugari din jur, iar societățile corale românești să trimită delegații. Reuniunea română de gimnastică și cântări din Brașov a delegat pe avocatul ION LENGHER, președintele Reuniunii și C. PORUMBESCU, profesor de muzică și directorul corului¹³.

Serbările jubiliare au fost bine concepute și organizate în mod judicios. Presa contemporană i-a acordat o mare publicitate, în special revista „FAMILIA“ de la Oradea. Din cele 35 echipe corale înscrise inițial în concurs s-au prezentat 11, care au fost întâmpinate în ajunul festivității la gara Belinț¹⁴ și cazate în sat. Concursul a avut loc în ziua de 20 septembrie 1882. Dimineața s-a săvârșit serviciul divin în biserica locală. La prânz s-a servit o masă comună, după masă a avut loc întrecerea corurilor de plugari, iar seara s-a prezentat piesa de teatru „Nuntă țărănească“ de V. Alecsandri, urmată de petrecere cu dans¹⁵. Serbarea s-a

bucurat de un succes desăvârșit, admirându-se de către public ordinea și punctualitatea în executarea programului.

Delegația brașoveană a sosit la Lugoj în 19 septembrie 1882, fiind primită la gară de CORIOLAN BREDICEANU, președintele Reuniunii de cântări locale. În aceeași zi îi scria surorii sale Mărioara că: „Viața intelectualilor e aici foarte febrilă... Am făcut o mulțime de cunoștințe, iar lumea mă știe aicea mai bine decât la noi acasă. Au o societate de cântare, cum nu-i alta... Orchestra orașului cântă la perfecție valsul meu Camelii¹⁶. Aici i s-a făcut o primire deosebit de caldă și atentă. C. Brediceanu, meloman și animator cultural neobosit, a organizat în deal la vie o masă festivă, unde a avut loc întâlnirea compozitorului cu iubitorii de muzică lugojeni. Aici a cunoscut pe d-șoara ELENA RĂDULESCU (Dobrin), căreia ia dedicat compoziția „Hora Prahovei¹⁷.”

T. Brediceanu acorda o deosebită prețuire muzicii lui C. Porumbescu. Acest lucru rezultă din faptul că în 1908 la Sibiu, când compoziția lui „La șezătoare” a fost reprezentată în premieră, alături de opereta „Crai Nou” a lui Porumbescu, vrând să sublinieze, prin alăturarea celor două compoziții pe același afiș, că sunt strâns înrudite prin crezul artistic comun al celor doi compozitori. T. Brediceanu poate fi considerat ca un demn urmaș spiritual al compozitorului bucovinean¹⁸.

În dimineața serbării au plecat la Chizătău, unde s-au bucurat de o primire deosebită cu sunete de clopote, bubuit de treascuri, cu închinări de steag și intonarea „Devizei” corurilor participante. La jubileu au participat și corpuri din Lugoj și Timișoara. S-au întrecut 267 cântăreți, iar numărul oaspeților a fost de circa 3 000 oameni¹⁹. Compozitorul a întâlnit aici o lume românească nouă, deosebită de cea de pe plaiurile bârșene sau bucovinene. După serviciul religios a urmat masa comună și alegerea juriului compus din 7 persoane, având ca președinte pe IOSIF GALL din Lucareț, deputat dietal, printre membri fiind și C. PORUMBESCU, profesor de muzică din Brașov²⁰.

Înainte de începerea concursului au rostit cuvinte de salut delegații reuniunilor muzicale și instituțiile culturale: avocatul IOAN LENGHER din Brașov, av. CORIOLAN BREDICEANU din Lugoj, prof. ȘT. VELovan din Caransebeș, ARDELEANU din Timișoara etc. Au participat o seamă de animatori culturali din principalele centre românești transilvane și bănățene și s-a dat citire telegramelor și scrisorilor de felicitare de la personalitățile care n-au putut fi prezenți personal²¹.

Ca altă dată la PUTNA, tot așa și acum la CHIZĂTAU, a avut loc o mobilizare a conștiinței românești, care a făcut să vibreze mai intens năzuința de secole a românilor de pretutindeni, prefațând simbolic „MAREA UNIRE”; la fel și festivitățile de la Chizătău, prin întrecerea corurilor de plugari, în spiritul evenimentelor de la Putna, au primit două semnificații noi:

- 1) Au dovedit că țaranul român dispune de reale virtuți artistice;
- 2) Au subliniat necesitatea de-a folosi activitatea corală ca mijloc eficace în acțiunea de răspândire a culturii de masă²².

Entuziasmat de cele văzute și trăite cu prilejul vizitei sale la Chizătău, compozitorul îndemnat de I. Lengher a scris două foiletoane de mare valoare documentară în Gazeta Transilvaniei nr. 107—108/1882. După salutul delegaților a început programul muzical. Dirijorii corului fiind 4

țărani, 2 preoți și 6 învățători. Despre întrecerea corurilor de plugari C. Porumbescu scrie: „Când se urcă pe scenă primul cor, cel din Belinț se făcu tăcere adâncă“. Toți se uitau cu drag la voiniceștile staturi ale plugarilor și la costumele lor albe ca zăpada. Era ceva încântător când priveai pe acești români, luați de la coarnele plugului, așezați în semicerc și ținând notele muzicale în mână, nerăbdarea era la culme. Dar iată că dirijorul cu opinci își ridică brațul și ajutat de-o flaută, dă tonul și tactul necesar²³. Dirijorul corului țărănesc din Belinț era plugarul COSTA MICU, cunosător al flautului. Corul din Silha s-a distins prin claritatea vocilor, iar cele din Cebza și Coșteiul Mare prin precizia execuției pieselor. Compozitorul aprecia că: „Piese prezentate au fost bine studiate, vocile au fost plăcute, executarea în genere de tot precisă“²⁴. C. Porumbescu a fost puternic impresionat de calitățile muzicale deosebite pe care le-a descoperit la cântăreții bănățeni.

L-au încântat vocile lor calde, plăcute și clare, tenorul lor curat și basul profund, execuția precisă a pieselor, rămânând strict „în voce“, redarea fidelă a partiturilor, dovedind că „piesele au fost bine studiate“, capacitatea de-a aborda compoziții care necesită „o cunoștință destul de profundă a muzicii vocale“. Deci, o sumă de însușiri definitorii ale melomanului dotat cu un înalt grad de muzicalitate, atribut caracteristic al țăranului român din Banat²⁵.

În încheiere, au cântat toate corurile reunite cu cel din Lugoj „Deșteaptă-te române“, iar coriștii din Chizătău au jucat „Hora Griviței“. A fost un moment de supremă elevare sufletească²⁶. Dr. IOSIF GALL, președintele juriului, a adus la cunoștință publicului rezultatul concursului:

Premiul I: Costeiu Mare — dirijor inv. G. Secoșan;

Premiul II: Silha — dirijor plugarul I. Stoicănescu;

Premiul III: Cebza — dirijor pr. A. Bugariu²⁷.

Celelalte coruri au primit diploma de laudă. Pentru compozitor surpriza principală a constituit-o țăranul dirijor de cor, nu-i venea să-și creadă ochilor că acest lucru ar fi posibil. Lengher îi scria lui Braniște că: „Nu se putea îndestul mira când vedea corurile sătești conduse ici de preoți, coala de învățători, ba în mai multe cazuri de către un sătean. Nu s-a putut stăpâni de admirație, ... zicea că lumea cântăreață de la Chizătău e pentru el o experiență, care n-are cu ce o asemăna“...²⁸, deși la sfârșitul sec. XIX iau ființă și în Bucovina coruri țărănești și meșteșugărești. Astfel, învățătorul DUMITRU SCALAT a fondat în anul 1881 un cor format din săteni în localitatea MANOLA, de care probabil compozitorul nu luase cunoștință, trăind la Brașov. Este primul cor de plugari de aici „care cânta cu deosebită exactitate și pricepere muzicală“²⁹.

Încheierea festivităților s-a făcut seara prin prezentarea piesei de teatru „Nunta țărănească“ de V. Alecsandri, interpretată de coriștii din Chizătău, cu care ocazie a cântat și prof. NIKI POPOVICI din Caransebeș două arii apreciate de public. Compozitorul constată că „Reprezentarea ieși de tot bine. Țăranii noștri jucară cu destulă pricepere. Cu deosebire „grecu“ interpretat de D. Gherda din Coșteiul Mare ar face laudă la mulți din actorii noștri“³⁰. Ziarul „Luminătorul“ din Timișoara consemnează admirativ, apariția pe scenă a țăranului român ca actor dramatic „Și aceasta este lucru nou, numai văzut până astăzi, adică... plugari jucând piesă teatrală înaintea unui public ales...“³¹.

Petrecerea cu dans, care a urmat după piesa de teatru, a fost pentru compozitor un nou prilej de mirare. În acest sens el îi scria surorii sale: „Dar acesta fu dans general: intelectuali și țărani de-a valma. Și numai dansuri naționale Lugojana, Ardeleana, Pe picior, De doi etc. ... Lucrul acesta nu mi-a fost dat să-l văd și probabil, n-o să mai văd așa curând“...³². El reproșează intelectualilor români nepăsarea ce-o manifestă față de creația artistică a poporului: „Frumoase și elegante sunt jocurile noastre naționale și numai nepăsarea și nepriceperea unei părți a publicului nostru așa numit „cultivat“ este în stare a le mai opri de-a intra în saloane și a-și lua locul cuvenit. Și aici ca în toate ale vieții noastre, nu trebuie să pierdem din vedere poporul din care ne-am ridicat“...³³. Analizând repertoriul pieselor corale executate la concurs, compozitorul îl apreciază astfel: „Peste tot caut să observ că corurile noastre s-au cam depărtat de muzica națională populară“. Acest principiu îl așează la temelia educației muzicale a maselor; cu scopul de-a asigura conservarea ființei noastre etnice: „... corurile noastre... trebuie să ... cultive, cu deosebire, ... muzica națională populară“³⁴.

Într-o scrisoare trimisă surorii sale, compozitorul se exprimă astfel despre manifestarea de la Chizătău: „În numai câteva zile, m-au copleșit atâtea impresii, încât mi-ar trebui coale întregi ca să-ți scriu despre tot ce-am văzut și auzit în Banatul acela... Societățile de cântare au prestat un lucru neașteptat. Corurile premiate, sunt atât de minunate, încât societatea noastră din Brașov îi față de ele nimica întregă. Și acesta-s societăți curat țărănești și de țărani instruite și dirijate. Te uitați cu emoție la marșalele chipuri, care cu notele în mână urcau scena și se așezau semicerc, pe când dirijorul dădea cu mâna măsura; cu acea mână pe care noi o știm că poate purta doar plugul și toporul“³⁵... Când apoi toate corurile simultan intonară imnul „Deșteaptă-te Române“, atunci toți ochii se umeziră. Cu capul descoperit stăteau mai mult de 2000 de oameni. Și mulți din cei prezenți și-o fi zis în sinea lor că „un neam atât de viguros și atât de însuflețit, niciodată nu poate pieri, ba mai vârtos că a lui e viitorul“³⁶.

În impresiile publicate în *Gazeta Transilvaniei* sub pseudonimul Longinus, constată „că producțiunea țăranilor, pe care am avut norocirea de a-i auzi, a întrecut orice așteptare. Corurile acestor țărani sunt niște instituțiuni cu bază solidă, care pot servi în orice loc spre fala neamului românesc“³⁷... El consideră că serbarea de la Chizătău, a fost „una din serbările cele mai însemnate ale poporului nostru de dincoace de Carpați“³⁸.

Călătoria cea făcut-o compozitorul în Banat a fost pentru el deosebit de instructivă, căci acolo s-a întâlnit cu o lume românească cu totul nouă, având o viață culturală și materială mult avansată față de celelalte provincii locuite de românii din Austro-Ungaria. „De mine — îi scrie tatălui — ca pe unul care până acuma prin țări românești puțin a mai fost, totul m-a interesat: locurile, datinile, oamenii și porturile lor, care în Banat toate-s alminterea de cât le-am văzut până acuma. Am văzut un centru puternic de românism, am văzut ce poate românul dacă voiește, dar am și văzut că noi față de românii bănățeni suntem în toate privința foarte îndărăt, și că nu purcedem pe o cale atât de sănătoasă și solidă ca dânsi“³⁹.

Comparând situația din Banat cu cea din Bucovina sa natală, compozitorul constată, dezamăgit și îndurerat, că „acolo nu mai e o scăpare. Putrejunea a crescut mult, încât s-ar mai putea face ceva”⁴⁰. Cât despre „putrejunea” cea invadat la sfârșitul secolului XIX viața socială și politică din Bucovina, găsim cazuri concrete și concludente în lucrarea „Amintiri din închisoare” de Valeriu Braniște, Editura Minerva, București 1972, care întăresc afirmația compozitorului. Acesta a descălecat în Bucovina în iunie 1897—1900 la chemarea scriitorului G. Popovici. Venise la Cernăuți cu aoreola celor 15 luni de temniță de la Vaț, pentru articolele publicate în ziarul „Dreptatea” din Timișoara. Aici a înființat ziarul „Patria”, unde a publicat și o serie de articole despre Ciprian Porumbescu și opereta Crai Nou, arătând primul rolul important ce l-a jucat compozitorul în dezvoltarea muzicii culte românești⁴¹. El a cunoscut bine realitățile bucovinene pe care le-a rezumat concis în felul următor: „Oamenii aceștia se apreciau după guler și numărul rozetelor pe guler”⁴², iar funcționărima se comportă în viața cotidiană astfel: „respect și servilism față de cei de sus, îngâmfare și dispreț față de cei de jos”. În aceasta consta „putrejunea” Bucovinei, fără leac de vindecare⁴³, de care vorbea compozitorul.

După această prestigioasă manifestare, compozitorul devine de aici încolo favoritul corurilor sătești din Banat. Pieseile sale mai mult cântate au fost: „Marșul cântăreților”, „Cântecul gintei latine”, „Cântecul tricolorului”, „Cisla”, „Pe al nostru steag”, „Altarul mănăstirii Putna”, „Hai române” etc. În repertorii îi întâlnim și pe ceilalți compozitori bucovineni: Tudor Flondor, Eusebie Mandicevski și Isidor Vorolchivici⁴⁴. Admirația exprimată de compozitor față de prestațiunile corurilor țărănești participante la concursul de la Chizătău din 20 septembrie 1882, a mai fost împărtășită și de scriitorul IOSIF VULCAN, redactorul revistei „Familia” de la Oradea, care a eternizat evenimentul cultural în piesa „Ruga de la Chizătău”, care a servit contemporanilor ca îndemn pe linia rezistenței naționale în condițiile regimului austro-ungar. C. Porumbescu, Iosif Vulcan și dr. Petru Groza, trei personalități de vază ale neamului românesc, au știut să acorde prețuirea cuvenită întrecerii corurilor de plugari, pe care modestul preot de țară LUCIAN ȘEPETEANU a organizat-o la Chizătău; dovedind lumii întregi că și țăranul român este înzestrat cu darul înțelegerii fenomenului estetic și al redării sale prin muzică și teatru⁴⁵. Vizita compozitorului la Chizătău „a constituit mai degrabă un marș de triumf, decât împlinirea unei sarcini oficioase, chiar dacă a fost atât de plăcută.

Există creatori în sânul unui popor ce aprind o scânteie miraculoasă în sufletele maselor, care se transformă într-o torță luminoasă, purtată prin bătălii de mii de oameni, încrezători în victoria adevărului și dreptății umane⁴⁶. O astfel de torță a fost compozitorul bucovinean Ciprian Porumbescu.

NOTE

- 1 V. Birou, *Ciprian Porumbescu și corul muncitorilor din Reșița*, în „Scrisul bănățean”, VII (1956), nr. 12, p. 85.
- 2 Idem, *Ciprian Porumbescu în Banat*, în „Scrisul bănățean”, VI (1955), Nr. 1, p. 191.
- 3 Sim. Sam Moldovan, *Oravița de altă dată ...*, (Oravița), 1938, p. 123.
- 4 V. Birou, *Ciprian Porumbescu în Banat*, p. 7.
- 5 *Ibidem*, p. 197.
- 6 I. Iliescu, *Ciprian Porumbescu la Oravița*, în „Renașterea Bănățeană”, III (1992), Nr. 710.
- 7 V. Birou, *Ciprian Porumbescu în Banat*, p. 192.
- 8 *Ibidem*, p. 201.
- 9 I. Crișan, *Un secol de cântare muncitorească la Reșița*, 1972, p. 7.
- 10 V. Birou, *Ciprian Porumbescu și corul muncitorilor ...*, p. 88.
- 11 *Ibidem*, p. 78.
- 12 I. Crișan, *Un secol de cântare ...*, p. 12.
- 13 V. Braniște, *Ciprian Porumbescu*, Lugoj, 1908, p. 94.
- 14 V. Birou, *Centenarul corului din Chizătău*, în „Scrisul bănățean”, VII (1957), Nr. 9, p. 50.
- 15 V. Buta, *Ciprian Porumbescu*, mss., p. 413.
- 16 N. Cionca, *Ciprian Porumbescu*, București, 1984, p. 28.
- 17 „Gazeta Transilvaniei”, Nr. 52 din 6 iunie 1933.
- 18 V. Buta, *Op. cit.*, p. 417.
- 19 „Familia”, Nr. 37 din 24 septembrie 1882.
- 20 V. Buta, *Op. cit.*, p. 418.
- 21 *Ibidem*, p. 421.
- 22 *Ibidem*.
- 23 *Ibidem*, p. 423.
- 24 *Ibidem*, p. 424.
- 25 *Ibidem*.
- 26 V. Braniște, *Ciprian Porumbescu*, p. 97.
- 27 V. Buta, *Op. cit.*, p. 425.
- 28 *Ibidem*, p. 97.
- 29 N. Pentelescu, *Vechi coruri bisericesti și laice din Moldova de Nord*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, XLIX (1973), Nr. 7—8, p. 517.
- 30 V. Buta, *Op. cit.*, p. 420.
- 31 „Luminătorul”, nr. 73 din 23 septembrie 1882.
- 32 „Junimea Literară”, Cernăuți, 1925, p. 295.
- 33 V. Buta, *Op. cit.*, p. 427.
- 34 *Ibidem*, p. 423.
- 35 „Drapelul Roșu”, XIII (1956), Nr. 3570 din 10 aprilie.
- 36 V. Birou, *Ciprian Porumbescu la Chizătău*, p. 86.
- 37 *Ibidem*.
- 38 *Ibidem*, p. 57.
- 39 „Junimea Literară”, Cernăuți, 1920, p. 140.
- 40 *Ibidem*.
- 41 V. Buta, *Op. cit.*, p. 435.
- 42 V. Birou, *Ciprian Porumbescu în Banat*, p. 201.
- 43 V. Buta, *Op. cit.*, p. 438.
- 44 *Ibidem*.
- 45 V. Birou, *Centenarul corului din Chizătău*, p. 53.
- 46 „Ateneu”, nr. 3/1983.

LES VOYAGES DE C. PORUMBESCU EN BANAT

(Résumé)

C. Porumbescu a fait deux voyages en Banat. Son premier voyage a eu lieu en 1881, à Oravița, lorsqu'il était étudiant à Vienne, à l'invitation du docteur Gh. Grăiniceanu. Il y est venu pour fortifier sa santé, car il menait, comme étudiant à Vienne, une vie pleine de privations.

Les habitants d'Oravița lui ont préparé un accueil chaleureux, plein d'optimisme et lui ont présenté la ville et ses alentours pittoresques. Une preuve de cette „chaleur“ est la chanson „Marșul cântăreților din Oravița“, composée, à cette occasion par C. Porumbescu. Il y a publié également deux autres compositions: „Cântec de primăvară“ et „Coloane române“, éditées par le libraire Țieranu. C. Porumbescu a été accueilli avec un grand enthousiasme et les habitants de la ville ont eu un véritable culte pour le grand musicien. A Oravița, on garde encore l'immeuble où il a été hébergé.

Le second voyage a eu lieu en 1882, lorsque C. Porumbescu a été invité pour faire part du jury des réunions chorales de Chizătău, à l'occasion du jubilé de 25 ans. C. Porumbescu a participé à ce jubilé comme délégué de la Réunion Roumaine de gymnastique et de musique de Brașov. A cette occasion, il écrivait dans une lettre adressée à sa soeur: „On me connaît ici mieux que chez nous“. Les visages et les costumes des paysans de cette région ont attiré l'admiration de C. Porumbescu. Il y a rencontré un nouveau monde roumain.

Enthousiasmé par ce qu'il a vu et a vécu à Chizătău, C. Porumbescu a écrit deux feuillets publiés dans la „Gazette de Transylvanie“. Pour le compositeur, la grande surprise a été le paysan-dirigeant un choeur et les agriculteurs-jouant une pièce de théâtre, devant un public remarquable.